

# SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izveniši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravišstvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

## „Laibacher Tagblatt“ umrje!

Organ ljubljanskih nemškutarjev in rene-gatov „Laibacher Tagblatt“ je zaslužena osoda doletela. V zadnjem listu od sobote 7. avgusta naznanja v prvem debelo tiskanem članku „An unsere Parteigenossen“, da je prisiljen 15. t. m. nehati, in da bode namestu njega izhajal v Gradci neki — tednik! V Ljubljani izgubi tedaj nemškutarska stranka svoj novinarski organ.

Sicer je bil sobotni „Tagblatt“ ravno zarad članka v katerem svojo smrt naznanja, (pa poleg tega strastno deželnega predsednika napada) konfisciran, vendar ker zvečer izhaja, bilo je lista razširjenega po mestu dovolj, da je njegovo razpravljanje o svojem koncu vsa-cemu v mestu znano, kdor se za javne reči briga, torej se moramo tudi mi ozreti nanj.

O „Laib. Tagblattu“ se mora reči to, kar se govori rado o vsacem malopridnežu: kakor je živel, tako umira, nepoboljšán grešnik in lažnik. Navada je res železna srajca; niti ob svojej smrtnej uri ne more pustiti svojih slabih instinktov, katere je gojil v vseh 13 letih svojega življenja, temuž laze in zavija kakor le kedaj, ter celo žuga še, onemoglo revče!

Uzrok svoje smrti, ki ima nastopiti 15. t. m., pripoveduje tako: Tiskarnica Bambergova mu je odpovedala tiskanje, zarad tega, ker se v njej tiska tudi „Laib. Ztg.“, a vlada nehče, da bi se oba lista skupaj tiskala. Zarad tega „Tagblatt“ divja zoper vlado in g. Winklerja, češ, da je to pritisk in da je kaj tacega „nezaslišano“ itd. Zarad „tukajšnjih razmer“, pravi „Tagblatt“, da mora nehati izhajati, ker se ne more v Ljubljani več tiskati, in tega da je „brezobzirna vlada“ kriva.

Nij li to smešno? V Ljubljani je pet tiskarnic. Ako se en list ne tiska v jednej, ostanejo še štiri. Če je dotičen list soliden, če nema umazanega imena, lahko dobi, na jednem mestu ven vržen, drugod kvartir. No, „Tagblatt“ ga res ne dobi. Nobena tiskarnica v Ljubljani ga nehče pod streho, tako, da mora res, tako rekoč, „na solnci pozebsti“. Ali temu nij kriva Taaffejeva vlada, niti nij kriv gospod Winkler, ampak samo „Tagblattovo“ slabo ime. Vsaka tiskarna se sramuje vzeti pod streho takega zloglasnega gosta, kakor je „Laib. Tagblatt“. To je uzrok njega smrti, ne pa „vladni pritisk“.

Sicer pa, če je res, kar smo zadnji de-cenij zmirom brali, da nemškutarija je „inteli-genca in kapital“ v tej našej deželi, kako pa, da si nijso nemškutarska gospoda ob pravem času jedne neodvisne tiskarnice preskrbeli? In če so nemškutarji tako mogočni in požrtvovalni in tako „kapitalni“, kako je to, da nijso

g. Bambergu, svojemu političnemu pristašu, pomagali, da bi bil rajši „Laib. Ztg.“ nego „Tagbl.“ iz tiskarnice pustil?

Da vlada nehče, da se „Laib. Ztg.“ tiska poleg „Laib. Tagblatta“, kateri je na vlado zdaj zmirom zabavljaj, to je čisto naravno in nikakor ne tako „nezaslišano“. Popolnem enako se je godilo pod prejšnjim mi-nisterstvom z „Grazer Zeitung“. Le v Gradci poprašajte, pa boste slišali. In kar ste pod prejšnjo ustavoverno vlado molče odo-bravali ali glasno hvalili — zakaj bi to isto bilo denes pod drugo vlado „nezaslišano“? Humbug uganjate!

„Laib. Tagbl.“ na smrtnej postelji v tem članku resno ugiplje: ali ga je pobil g. preds. Winkler na svojo odgovornost ali pa je morda grof Taaffe Winklerju sam ukazal, da mora „Tagbl.“, to veliko glasilo kranjskih ustavo-vercev, uničiti in pobiti... Kakó smešno! Državnik, kateri je zdaj na čelu našega mi-nisterstva, ne briga se niti za napade vélicih nemških listov, pa se bode potlej za tako po-litično bolho briga, kakor je „Laib. Tagblatt“! Ne bodite šalobarde!

Sicer so pa vse te nemškutarske solze nad zatiranjem prave krokodilske in hinavske solze. Oni le nehčejo tega priznati, kar smo jim mi zmirom pod brke pravili: da so ničla ali nula, ako jih vlada več ne podpira! Evo, komaj je leto in dan, kar je nevtralna vlada na krmilu, in uže jim je jedino novinarsko gla-silo na Kranjskem crknilo! Nij li to dokaz njihove notranje slabosti? Da nij vsaka „stranka“ sposobna leta in leta v ostrej opoziciji vstra-jati, pa se pri tem še okrepiti, kakor se je naša narodna — to bodo nemškutarji še vse drugače izpredvideli. Kajti mi narodnjaki smo kakor stari Antevs vlekli vedno nove moči iz domače zemlje, iz naroda. Vam nemšku-tarjem pa so koreninice na spodaj, v ljudstvo, izpodrezane, in ako se neha od zgoraj vaše lampice življenjsko olje prilivati, ugasnete; to je gotovo kakor amen v očenaši.

## Češki učitelji o nemškem jeziku.

Češko-slovanski učitelji so se te dni zbrali v zlatej Pragi k velikej skupščini, kjer so se o velevažnih šolskih zadevah pogovarjali. Mej drugimi točkami je bil tudi poduk v nemščini na ljudskih šolah na dnevnem redu. Sprejela se je resolucija, da se sme nemščina le kot neobligaten predmet učiti, in to še le v četrtem razredu narodne šole. (Koliko pohlevnejši smo v tem obziru Slovenci, ki bi bili uže s tem zadovoljni, da bi se nemščina samo v tretjem in četrtem razredu kot obligatni predmet podučevala, kakor se glasi uže stari Bleiweisov predlog). O nemščini na čeških narodnih šolah sta pri omenjenej skupščini

čvrsto govorila češka učitelja Kredba in Kral. Prvi je mej drugimi rečmi pravil: Nemški „schulverein“ išče zdaj pomoči v nemškem „rajhu“, da bi se češki jezik izpodrinil. Nemške šole priporočujejo kot dobroto za češke otroke. A kdo so ti priporočevalci? Naši nasprotniki, naši sovražniki. — Češke učitelje se postavlja na nemške šole, češke otroke se pošilja v nemške šole, kjer njih duh odreveni in opeša. V sv. pismu beremo, da se pravični tudi živine usmili; šolska postava prepoveduje telesnih kaznij, še celó očee je ka-znovan, ako pohabi svojega otroka — a pri nas se pospešuje, da se slovanski otroci pošiljajo v nemške šole, kjer se pohabi najžlahtnejše: duh in srce otroško. Nemške judovske šole, katere se na Češkem ustanavljajo, smatrajo se kot pred-straže nemštva. Otroci se pa tudi od strani staršev sami prostovoljno v nemške šole pošiljajo, da bi se nemščine učili. Ali tega nikdar ne dosežejo. Kakor se mi nijsmo na prejšnjih nemških šolah nemščine naučili, tako se je tudi sedanji otroci ne bodo. Naučijo se pač nekaj besedic, a nikdar ne jezika sa-mega. Sicer pa naša narodna masa nem-ščine ne potrebuje, potrebujejo je samo nekateri stanovi, uradniki, trgovci, a ti naj se jo učé v posebnih šolah, občna narodna šola néma prostora za nema-terinske jezike. Kdor izmej Slovanov sam po nemščini hrepeni, ta dela tako, kakor bi se ne pustil od družih duševno moriti, ampak sam si vendar počasi rane dela, da ga preveč ne boli. Morda nam pa kdo ugovarja: „Ako bi nemški ne znal, ne bi mogel uradnik biti.“ Kaj pa Magjari? To je tudi majhen narod, pa za svoje potrebščine prav dobro izhaja s svo-jim lastnim jezikom. Ali pa Rumunci isto tako, ali pa avstrijski Italijani, ki tako strašno malo za nemščino marajo. Takrat, ko je na Češkem nemštvo najbolj cvelo, je bil narod v največjem propadu.

Učitelj Kral se je pritoževal, da učitelji sami nemščino po šolah zeló pospešujejo, da dobé male nagrade za to. Po nekaterih višjih razredih se to godi, ko še občine za nemški poduk prosile nijso.

A ne samo v tem oziru so se češki učitelji potegovali, nego oni so naglašali tudi svoje avtonomistiško stališče. Učitelj Kredba je konstatoval, da se šolstvo tam bolj razvija in se je razvijalo, kjer ima večjo avtonomijo. Kazal je na Švajco, kjer je šolstvo na najvikšej stopinji. Centralizacija silno škodi šoli, zato se mora šola izročiti čisto v obskrb deželnega zbora.

Še drugo je, kar tako sijajno odlikuje češke učitelje; pogum imajo, ne dadé se strašiti od češkega deželnega šolskega sveta,

ni od posamnih inspektorjev, ni od okrajnih glavarstev. Češki učitelji so sklenili na kongresu resolucijo, da se ima češki deželni šolski svet tako reorganizovati, da bode v njem sedelo vsaj polovica Čehov in polovica Nemcev, a ne tako kakor zdaj, ko sedi v deželnem šolskem svetu 7 Čehov a 15 Nemcev. Nadalje so sklenili resolucijo, da bodo predsedniki okrajnih zastopov tudi predsedniki okrajnim šolskim svetovalstvom. Ta resolucija namerava podreti samogospodstvo okrajnih glavarjev na šolskem polji, ker učitelj bodi neodvisen.

Ta energični jezik čeških učiteljev je porok, da bode nemški „schulverein“, kateri hoče zlasti mej Čehi nemške šole ustanavljati, in o katerem je „Deutsche Zeitung“ pisala, da je „meč v češko srce“, popolnem fiasco naredil! Vsaj na Češkem! Te čvrste besede čeških učiteljev naj osrčijo ter opominjajo tudi slovenske učitelje, ki naj bi se tudi enkrat uže otresli nemškega strahu ter delali na to, da bi se slovenska mladina v materinskem jeziku in v predmetih, kateri Slovencu v praktičnem življenju koristijo, podučevala. Sedanji čas je tak, ki zahteva celega moža! Ako se bodo naši učitelji spominjali svojega rodu in odnošaja, da gleda nanje vse Slovanstvo, potem se tudi pri nas nij bati dunajskega „bavbava-schulvereina“. Značaj velja in poštenost. Ob teh lastnostih se bode tudi pri nas razbilo groženje „schulvereina“. Sicer pa naj si tudi vsi slovenski stanovni enkrat zapomnijo davno pripoznano resnico, da znanje jezikov je stanovska potreba samo tolmačem; vsem drugim stanovom pa koristi največ: poštenost, pridnost, pamet in izurjenost v službi, katero ima opravljati. Te dobre lastnosti pa si ne pridobi človek z nemškim ali laškim jezikom, marveč podlago daje k temu dobra odgoja in izvrsten strokovnjaški poduk v razumljivem materinskem jeziku.

## Politični razgled.

### Notranje dežele.

V Ljubljani 9. avgusta.

Včeraj je bil v Mödlingu avstrijskih nemških liberalcev „partei-tag“, katerega je sklical dr. Kopp.

V Ischl je prišel v soboto knez srbski in njegova soproga. Jutri vtorek pa pride tja nemški cesar; cesar avstrijski se mu pelje do Obertrauna naproti.

Moravski deželni šolski svet je dobil nalog od naučnega ministerstva, da naznani, koliko Čehov hodi v vse tri nemške realke v Brnu, da bi se potem, ako bi se pokazala potreba, osnovala tam češka realka.

### Vnanje države.

Albanci se v sporazumljenji s Turčijo pripravljajo na boj na vseh straneh. Zadnji petek je Abedin paša odposlal svojega svaka Kiazim beja v Albanijo ter mu dal s soboj 20.000 zlatih lir za agitacijo.

Da Grška mobilizuje, to se smatra v diplomatskih krogih samo za demonstracijo proti Albancem. No, kedo je verjel, da bi Grška upala se udariti?

Grška je dolžna Bavarske 7 milijonov frankov iz let 1835 do 1837; Bavarska jej je v več svotah posodila 3 milijone frankov, od te svote se je pa od onega časa do danes nateklo 4 milijone frankov na obrestih. Ko je bila zadnjič velevladstij konferenca v Berlinu, je Bismark na prošnjo Bavarske kar naravnost zahteval od grških zastopnikov, da Grška poravnava hitro svoj dolg, — do danes ga še nij.

V angleške spodnje zbornice je Dilke dejal, da se 6 vlastij nepretrgano dogovarja zbog Turčije. Vlasti, da so on teden

odposlale Turčiji zopet drugo skupno noto. Vlasti upajo, da se bode udala porta.

V soboto je bilo v Gladstonovem stanovanju ministersko posvetovanje.

Francoski socialist Lockroi je v Marseille postavil ta-le socialistovski program: tiskovna svoboda, družbena svoboda, ločitev cerkve od države, prepoved nabiranja denarja za papeža, dohodninski davek, kasa za onemogle delavce, uravnanje delavskih ur in zadav rokodelskih učencev, — vse to postavnim potom in ne se silo.

Iz Kabula se javlja: Robertsova divizija maršira iz Kabula v Kandahar. Kar je še angleške armade v Kabulu, odrinila bode jutri ali v sredo v Gundamak.

## Dopisi.

Od Savinje 7. avgusta. [Izv. dop.] Mi Slovenci imamo le radi, da drugi za nas mislijo in delajo, da nam dajo enkrat piti, drugičkrat jesti, namesto da bi mi sami to delo opravljali.

Mi vedno vpijemo, da naj nam uradnije po slovenski dopisujejo, sami pa križem roke držimo in čakamo. Zakaj ne dopisuje vsak zaveden Slovenec le slovenski, — in zakaj ne bi zabranil sprejem pisma v tujem jeziku mu poslanega?

Dosta imamo slovenskih advokatov in notarjev, ki so pa le „Slovenci na papirji“ in ne uradujejo v slovenskem jeziku. Zakaj? Ker le čakajo povelja od zgoraj?

Koliko imamo slovenskih županov, pa le nemško pišejo; zakaj? Ker ima Bog Slovenca rad, in župan čaka ukaza od zgoraj na mesto, da bi se koj svoje pravice poslužil in domače uredoval.

Oglejmo si veliko število trgovcev, krčmarjev, rokodelcev, kateri mej nami živé in se bogaté, ter le za naše sovražnike delajo in nemškutarijo. — Zakaj? Ker ima Bog Slovenca rad — ter narodnjaki čakajo in te može vedno gmotno podpirajo, pri njih kupujejo, pri njih pustijo delati — namesto, da bi se svojih držali.

Poslušajo laži teh narodnih sovražnikov, ker jim ti pravijo, da jih ali da nas hočejo h „kulturi“ pripeljati — pa nas le pod to firmo raznarodujejo in na beraško palico pripravljajo — za podlago tujčevje peti.

Iz Škofljane na Dolenjskem 7. avg. [Izv. dop.] Pri nas je bila 4. t. m. volitev novega župana, ker se je dosedanji župan g. A. Teršinar, kateremu gré za njegovo marljivo delovanje javna hvala, županstvu odpovedal. O pol devetih se je darovala sv. maša, pri kateri so bili navzočni srenjski odborniki in še mnogo družega ljudstva. Po maši se je pripeljal iz Krškega vladni koncipijent g. baron Myrbach, ki je okrajno glavarstvo zastopal in akoravno rodod Nemec, se je v kratkem času privedil toliko slovenščine, da more s kmetom občevati. Volitev se je vršila v zastavami okinčanem šolskem poslopji. Izvoljen je bil jednoglasno g. Matija Rorman, naroden mož in znan sadjerejec, ki je uže pred 12 leti izgledno županoval in si s tem popolno zaupanje srenjčanov pridobil. Živio-klici so zadoneli na čast novoizvoljenemu, pokanje možnarjev je grmelo po okolici, pod oknom je pa godba, za katero poprej nihče vedel nij, cesarsko himno svirala. Za svetovalce si je župan izvolil narodnjake: g. A. Tršinarja, bivšega župana, A. Zamana, F. Markelca, J. Jermančiča in J. Kopinata, ki so bili vsi od odbornikov jednoglasno potrjeni. Na to so se podali vsi, kar je bilo pri volitvi navzočnih, v bližnjo gostilno h kosilu, kjer se pri kupici vina presvitlega

cesarja, deželnega predsednika g. Winklerja in narodnih poslancev nij pozabilo. Može so se razšli še le proti večeru.

Srečni bi bili časi, da bi se taka sloga pri volitvah povsod nahajala. Nam pa ostane ta dan v veselem spominu.

Iz Vrhpolja pri Vipavi 1. avg. [Izv. dopis.] Vrhpoljci so zelo krotki in pohlevni ljudje, da malokje taci najde. Zato pa so nekateri z njimi storili, ravno kar so hoteli. Premotljeni so si Vrhpoljci o svojem času izvolili spadati rajše pod županijo vipavsko, kakor biti samostojnim, zidati šolo rajše v Vipavi, nego doma. Res nerazumljivo, da občina, koja šteje tisoč duš, ne mara biti neodvisna, tudi ne mara lastne šole, ampak hoče pošiljati svoje otroke rajše v pol ure ali še več oddaljeno Vipavo. Srce mora boleti človeka, ko vidi otroke od šest let naprej na potu v šolo in iz šole, dopoldne in popoldne, po zimi metati se s silno vipavsko burjo, gaziti sneg, hoditi po poledici, zmrzovati, močiti se, po letu pa po neznanej vročini pariti se. In vse to zlo so naši predobri Vrhpoljci pustili priti črez-se in svoje otroke iz neodpušljive pohlevnosti in ubogljivosti nasproti jednemu samemu, v preteklosti na Vipavskem najbolj veljavnemu možu.

Toda časi se spreminjajo in tudi Vrhpoljci v njih; zdaj so dobili drugo pamet, čeravno nekoliko let prekasno. Uže je par let, kar se borijo za neodvisnost od vipavskega trga, in to ne iz kake prevzetnosti, da bi se potem mogli ponašati s samostalnostjo, ampak zato, ker so v več letih dovolj sprevideli, da jim je zveza z Vipavo le na veliko škodo, ne pa na dobiček. V Vipavo je šlo veliko, ali iz nje je prišlo malo ali pa nič. Bog daj tedaj, da bi opravičeno zahtevanje Vrhpoljcev bilo kmalu uslišano.

Govori se sedaj, da si Vrhpoljci tudi šolo namerjajo napraviti doma. To bi bilo še le kaj pametnega, in ob jednem potrebnega, kakor se lahko po zgoraj navedenem sodi. Vrhpolje z Dupljami je enkrat predaleč od Vipave, pa to še nij vse. V slabem vremenu, snegu, dežju, burji, mrazu in vročini je ne le težavno, ampak naravnost nemogoče, da bi mladina mogla redno obiskavati vip. šolo. V hudih zimah, in te so prav pogosto, preteče po več tednov in tudi mesecev, da otroci ne morejo od doma. Je li pričakovati kakega vspeha od tako nerednega obiskovanja šole? Gotovo bode vsak rekel, da ne. Resnica je pa tudi, da prav veliko vrhpoljskih in dupeljskih otrok hodi ravno iz tega uzroka vedno in vedno le v prvi ali k večjemu drugi razred.

Omenjeno naj bode tudi, da ona slaba vremena nikakor ne morejo služiti otrokom k zdravju, marveč so vzrok, če ne kake nagle in nevarne bolezni, vsaj dolge bolehavosti in počasnega izhiranja.

Prav iz omenjenih uzrokov morali bi si Vrhpoljci šolo napraviti doma, koja bodo njih otroci mogli redno obiskavati po zimi kakor po letu, v grdem in lepem vremenu in vrhu tega še staršem pred in po šoli kaj koristiti. Zdaj ne morejo, ker zamudé z obiskovanjem vip. šole celi dan.

Ako Vrhpoljci to doseči hočejo, je prilika sedaj najlepša. Zapustila je namreč neka velika dobrotnica iz Vrhpolja občini vrhpoljske lepó hišo z vrtom nasproti novej cerkvi za novi farovž. Ostaja tedaj Vrhpoljcem stari farovž, lepo, trdno in prostorno poslopje, koje ne potrebuje družega, kakor da pridejo notri učitelj in učenci, pa imajo Vrhpoljci svojo

šolo. Ako bi oni te tako ugodne prilike v svoj prid ne porabili in šole, če le mogoče, uže to jesen doma ne napravili, potem niso vredni, da se več imenujejo Vrhpoljci.

### Domače stvari.

— (O mariborske volitvi.) Svēt „Slovenskega Naroda“, naj se za Maribor-Ptuj postavi kak nemšk pravičen višji uradnik, na pr. minister baron Conrad za kandidata, da ga morejo voliti Nemci in Slovenci, zlasti pa uradniki, vzbudil je velik strah mej doktrinarnimi nemškimi liberalci. Štajerski nemški organ „Tagespost“ prinaša v soboto uže drugi članek o tem in jamra, da tako „drobljenje nemške stranke“ je bolj nevarno, nego odkriti sovražniki ustavoverstva. To je znamenje, da smo v črno zadeli. Da bi le tudi mariborski, ptujski itd., slovenski in konservativni ter vladni možje stvari se poprijeli z ono energijo in z onim mladim pogumom, brez katerega nij uspehov v javnih bojih.

— (Kopitarjeva slavnost.) Oni rodoljubi, ki se mislijo udeležiti Kopitarjeve slavnosti v Repnjah in potem kosila v Vodica, prosijo se, naj to naznanijo vsaj do konca tega tedna administraciji „Slovenskega Naroda“ ali pa Blaznikovej tiskarni, da slavnostni odbor vé za koliko gostov bi treba bilo prirediti kosilo.

— (V proslavljenju petdesetletnice Njeg. veličanstva cesarja) dné 18. t. m. priredi na predvečer ljubljanski „Sokol“ in pevski zbor čitalničen baklado in zastaveničko pred stanovanjem deželnega predsednika g. Winklerja. Povabljeni so tudi razna ljubljanska društva, da se te slovesnosti udeležé.

— (Gosp. deželnemu predsedniku kranjskemu) se je denes dopoldne poklonila deputacija kámeniškega mestnega zastopa.

— (Ljubljanske požarne brambe) desetletnice se bosta udeležili tudi narodni društvu „Sokol“ in ljubljanska čitalnica sê svojim moškim pevskim zborom z zastavo.

— (Vsled naredbe ministerstva za pravosodje) od dné 19. julija t. l. loči se z dnem 1. oktobra t. l. občina Dramlje na Spodnjem Štajerskem od Konjiškega sodskega okraja ter se pridruži sodskemu okraju Celjskemu. Kakor smo poročili uže, vložila se je proti tej naredbi pritožba.

— (V Moravčah) v litjskem okraju je voljen za župana Franc Resnik, za svetovalce pa Karel grof Pace, Makso Potrbin ter Ivan Sotlar.

— (V Severno Ameriko) se bode ta mesec izselilo 18 oseb iz Podbrezja in družih vasij po Gorenjskem.

— (Slavnostni red ob povodu desetletnice ljubljanske prostovoljne požarne brambe) dné 15. in 16. avgusta 1. 1880 je ta-le: Oba dni je izložba gasilnega orodja iz tovarne A. Samassa v Ljubljani, in sicer na dvorišču gimnazijskega poslopja. Mnogobrojni ti domači izdelki izložili se bodo v graške obrtniške izložbi. Pred slavnostnim dném, 14. avgusta: Sprejem došlih tujih gostov. — Skupna večerna veselica in koncert na pivovarnem vrtu Auerjevem. Ob 1/2 9. uri: Sviranje godbe po mestu. — Nedeljo, 15. avgusta: Ob 1/2 9. uri se zberó in vsprejdi vsi udeležniki slavnostnega spreveda na glavnej cesti južnega kolodvora. Ob 10. uri: Slavnostni sprevod vseh tukajšnjih društev z društvenimi barjaki; gostov družih požarnih bramb in ljubljanske požarne brambe pred rotovž, pred katerim se vstopijo društva. — Slavnostni po-

zdrav. Izročitev slavnostnega darila (parna brizgalnica) ljubljanske požarne brambi; brizgalnico blagoslovi velečestiti gospod stolni župnik Urbas. — Slavnostni spev pevskih društev. Mimohod spreveda pred slavnostnimi gosti, zbranimi pred rotovžem in od todi do gimnazija, kjer se sprevod razide. — Pohod izložbe. — Ob 1/2 12. uri: Vaja ljubljanske prostovoljne požarne brambe pri gimnazijskem poslopji; pri vaji se bode rabil ves gasilni park. — Posamezna vaja s parno brizgalnico za škofijo. Ob 2. uri: Slavnostni banket na kazinskem vrtu. Ob 5. uri: Veselica na vrtu pred „Čekinovim gradom“ (Kozler), koncert, razsvitljava in umeteljni ogenj. — Ponedeljek, 16. avgusta: Ob 5. uri: Budnica. Ob 6. uri: Zbirališče v alži „Zvezde“, izlet na Rožnik sê spremljevanjem godbe. Ob 10. uri: Zborovanje poverjenikov kranjskih požarnih bramb zaradi ustanove osrednjega saveza. Popoldne: Pohodi se slavnostno streljanje na novem strelišči. Ob 7. uri: Koncert na kazinskem vrtu.

— (Katoliška rokodelska družba ljubljanska) je v nedeljo praznovala svojo petindvajsetletnico. Soboto zvečer so bili gostje iz Zagreba, Beča, Gradca, Inomosta in Celovca sprejemani v krasno razsvitljenem in z narodnimi trobojnicami slovanskimi ozaljšanem knežjem dvoru. Sê strehe so vihrale velikanške tri zastave. Družba je imela nedeljo dopoldne mašo v nunske ceki, po maši pa se je ves sprevod z zastavami društev imenovanih mest vrnil preko čitalnice čez mestni trg nazaj v knežji dvor. Raz čitalniškega poslopja, mnogih hiš po mestu so pozdravljale vrle rokodelce narodne trobojnice, a Slonove ulice so bile skozi in skozi ozaljšane z narodnimi zastavami. V čitalniškem steklenem salonu je bil opoldne prirejen slavnosten banket, katerega se je udeležilo tudi višje duhovenstvo. Tu so se vrstile razne napitnice. Kanonik Urh pravi, da kolikor je narodov v Avstriji različnih po jeziku, kateri se mej soboj bore za njih pravice, nobeden avstrijski narod ne bi hotel zameniti dvoglavnega orla z drugim grbom. Le v Avstriji morejo nje narodje najti pravi mir. Magnet pa, kateri vse narode avstrijske vnema, je cesarska rodbina, je naš presvitli cesar. Presvitli cesar gotovo iz srca želi dati vsem narodom njihove pravice, a kot konstitucionalen vladar ne more ravnati sam, nego v sporazumljenji s svojo vlado. A kjer velja posušiti kako solzo, kjer je treba pomoči, tam je presvitli vladar zmirom prvi, kateri izdatno podpira nesrečnike. Pa tudi obrtniji je presvitli cesar prvi pokrovitelj. Zaradi tega pa tudi avstrijski narodi svojega vladarja tako neizrečeno ljubijo. V desetih dneh bode presvitli vladar praznoval svoj 50 letni rotni god. Narodje avstrijski bodo navdušeno praznovali ta srečni dan in iz vseh src bode kipele gorka molitev proti nebu, da bi doživel blagi vladar še 50 let. Gotovo v navdušenem sporazumljenji z vami tedaj kličem: Bog ohrani Bog obvari, Bog blagoslovi našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Prošt dr. Jarec napije sv. očetu papežu kot pokrovitelju katoliških rokodelskih društev. Vojaški škof dr. Gruša, centralni predsednik vseh katoliških rokodelskih društev v Avstriji, pravi, da se vsa katoliška društva zbirajo pod gaslom: „Vse za vero, cesarja in domovino“. Govornik pravi, da vrli Tirolci ne bodo hudi, ako se njih gaslo generalizuje in ako z njim vsi cesarsko pesen pojemo. Avstriji na čelu ne stoji kaki Cäsar, kateri bi narode tiranizoval in samovoljno ukazoval, nego konstitucionalni vladar, kateri vse svoje narode kakor svoje

otroke ljubi. Zato je država tako urejena, da, akoravno v njej stanuje toliko različnih narodov, je vendar vsakemu mogoče, da se prosto giblje. Koncem napije knezoškofu dr. Pogačarju, kateri je tudi navdušeni pokrovitelj katoliških rokodelskih društev. Predsednik g. Gnjezd napije škofu dr. Gruši; načelnik graškega rokodelskega društva g. Wehr, naznanujoč, da je ljubljanski zastop podelil g. Gnjezdi mestjantstvo, na ljubljansko mesto; kanonik dr. Gogala, naznanujoč, da je knezoškof dr. Pogačar imenoval g. Gnjezdo za duhovnega svetovalca na g. Gnjezdo; g. trgovec Peter Merlin iz Celovca, slovensko in nemško na vse avstrijske narode in g. Kržič na došla društva. Zvečer je slavnost nadaljevala se z besedo v čitalniški dvorani, kjer je bil navzočen tudi deželni predsednik g. Winkler. Slavnost vsega dne vršila se je jako dostojno in tuji nemški gostje bodo vzeli soboj jako dober vtis od slovenskih rokodelcev in slovenskega prebivalstva.

### Razne vesti.

\* (Povodenj.) Poročali smo, da severno-vstočno Moravsko je zalila velika povodenj. To je bilo 5. t. m. S kakšno hitrostjo je voda prihrumela, razvida se iz tega, da je reka Ostravica ob 4. uri zjutraj izstopila iz svoje struge, ob 1/2 5. pa so bile uže vse blizu stojéče vasi pod vodo. Razen tega, da je povodenj naredila povsod silne škode, unesrečilo je tudi več ljudi. Pod vodo so tudi Rožnovske toplice.

\* (Strašna vožnja po železnici.) Soboto po noči ob 11. uri dospe vlak v Temešvar. Zakasnil se je pol ure. Predno je tja dospel, prihajali so v Temešvar kratki telegrami, naznanjajoči, da se je moralo vlaku nekaj posebnega prigoditi. Telegrami niso krivo poročali. Vagoni in mašina so bili hudo oškodovani, okna pobita in blede obrazi so teško pričakovali, da se vlak ustavi. Vlak je namreč dohitela ob 10. uri silna nevihta mej potom. Toča, kakor pest debela, je vsula se z grmenjem na vlak, pobila okna in letela na potnike. Celo v peč parostroja je prodrla toča, ugasila ogenj in vlak ustavila. V malo trenotkih je bilo hudo ranjenih veliko potnikov; skrili so se pod klopi, a tudi to je malo pomagalo. Večinom so bili vsi ranjeni po rokah, ker so si ž njimi obraz varovali pred točo.

### Narodno-gospodarske stvari.

#### Poročilo

veščakov, poklicanih v posvetovanje, kako bi se ljubljansko močvirje izboljšalo.

(Dalje.)

**13. Vprašanje:** ali jezovi povodnih stavbin dólú pod Ljubljano kaj ustavljajo barsko usuševanje, ter ali kaj branijo močvirske vodi odtekati, in kako bi te jezove zaradi močvirskega usušila bilo prenameniti?

Odgovor enajstega vprašanja in tudi glavni dolžinski proert kaže, da zdanji Fužinski jéz nič ne brani, Ljubljaniči tako znižati povodnji, kakor je bilo rečeno v četrtem vprašanji; a Vódmotski jéz je treba podreti, ako hočemo, kar je bilo uže iz prvega svetovano, da se Ljubljaniči struga poniža od ustja Mallega Grabna do ustja Cesarskega Grabna.

Ne more se zdaj še dokončno reči, ali bi tudi Hruševski jéz kako kaj branil odtekati povodnjim in malim vodam reke Ljubljanice, kadar bode nje struga ponižana, ker vse to se nam pokaže stoprav (še le) iz onih natančnih mér, po katerih je treba izdelati glavni črtež.

**14. Vprašanje:** ali bode treba Ljubljano tudi nižje pod ustjem Cesarskega Grabna uravnati, in kako?

Ljubljana ima tam dólú tolik strmec, da tega dela ne bode treba.

**15. Vprašanje:** po katerih načelih bi se Cesarski Graben znižal in razširil?

Nam bi se zdelo po teh načelih:

1. naj bi se Cesarskemu Grabnu uže tam, kjer se cepi od Ljubljane, zdanja struga nekako 1,0 m/ znižala;

2. naj bi se mu tudi pri Dolenjskem mostu nekako 1,0 m/ znižala struga, ki je ondukaj s kamenjem pomoščena (flaštrana);

3. od tega mostu do Cesarskograbenskega ustja naj bi se strmec uravnali, kakor bi kazala potreba;

4. tem strmecem naj bi se dali taki prečni pročrti, kakršni bi jim bili primerni, da bi Cesarski Graben o povodnjih potlej mnogo hitreje tekli in večjo obilico vode odnašali.

**16. Vprašanje:** kake naredbe so potrebne, da bi Ljubljana tudi ob največji suši dobivala vendar toliko vode, kolikor je hoče imeti človeško zdravje? Ali bi se ne mogle na začetku Cesarskega Grabna storiti zatvornice, da bi se časih Ljubljani struga skozi mesto oprala ter nanesenih odpadkov otrebila brez kvara močvirskega usuševanja?

Ker je struga Ljubljani dōlu od ustja Malega Grabna ob uravnavanju 1860nih let bila tako poglabljena, da je ležala 1 črevelj 8 palcev (0.527 m/) niže od struge Cesarskega Grabna tam, kjer se cepi od Ljubljane, zagradel je tudi ob največji suši voda tedaj že vedno tekla skozi mesto; a ustavljati se je začela stoprav (še le) pozneje, od kar sta bila namreč Mali Graben in Gradašica jela zasipati Ljubljano. A mi svetujemo, da bi se Ljubljana in Cesarski graben tudi zdaj zopet oba znižala v tacem razmerju drug k drugemu, v kakršnem sta bila ob tistih časih znižana, in zato bi tudi zdaj voda skozi mesto ob največji suši tekla spet vse tako, kakor je ona leta. —

Zatorej, ako se struga Ljubljani in Cesarskemu Grabnu zniža, kakor svetujemo, in če potlej v mesto pride toliko vode, kolikor je hoče imeti človeško zdravje, ne bode treba nikakršne zatvornice.

A napraviti bi se taka zatvornica na Cesarskem Grabnu res dala, in to tako, da ne bi nič kvara delala močvirskemu usušilu.

**17. Vprašanje:** kakih naredb je treba, da se bode skrbelo za zdravje Ljubljanskega mesta in da bi poleg tega mestni odpadki tudi pridovali zemljedelstvu?

Podpisani večaki mislimo, kar se tega tiče, sploh tako, da zdanja naprava, s katero se odpadki po vodi plavé, kvaro dela človeškemu zdravju in obćemu gospodarstvu. Zatorej bi to stvar bilo tako narediti, da bi pod zemljski jarki le deževnico odnašali v reko Ljubljano, a mestni odpadki da bi se zemljedelstvu na korist rabili tako, kakor se da v tem kraju, pa da bi to ljudem vendar ne smelo kaziti zdravja.

**18. Vprašanje:** ali je treba tudi Mali Graben in Gradašico uravnati, in kako?

Rečeno je bilo že poprej, da se zdi neogibna potreba, tudi Mali Graben in Gradašico uravnati.

O tem poslu bi ne bilo samo izravnavati krivin ali zavojev, nego posebno bi trebalo upirati, da ne bi toliko prodovja prihajalo v struge, in zato bi kazalo goranje ali obršne drage zapreti z jezovi in struge tako preurediti, da bi sip in pesek same ustavljale v taci krajih, od koder bi ga z lahka bilo odpravljati, kadar bi velela potreba.

Vrhu tega naj bi se po dnu struge položili pragi na vseh taci mestih, koder voda teče z velikim strmecem, ter bregovi naj bi se tako utrdili in okovarili povsod, koder se ndirajo, da bi pozneje tacega posipanja uže ne bilo.

Mali Graben in Gradašico uravnati po tacem potu, kakor smo zdaj rekli, nam se zdi tako zelo treba, da bi se tega dela bilo najnaprvo poprijeti.

(Dalje prih.)

**Lištnica uredništva:** R. Odgovor dobite, ko se vrne g. Jurčič, katerega ta teden spet nij v Ljubljani; nam tista stvar nij poznana.

### Javna zahvala.

C. kr. okrajni sodnik v Litiji, prečestiti gospod Karel Pleško, bivši c. kr. okr. sodnik na Vrhniki, podelil je tudi letos našej šoli 25 krasno v rdeče platnice vezanih in z letno številko 1880 kinčanih knjižic z naročilom, da naj se mej pridnejše učence tukajšnje ljudske šole razdeli.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Za ta cenjeni dar izrazuje krajni šolski svet v svojem imenu obdarovanih učencev najtoplejšo zahvalo, ter kličie visoko spoštovanemu in nepozabljivemu dobrotniku naše šole: Slava!

Krajni šolski svet na Vrhniki,  
dné 6. avgusta 1880.

Ig. A. Jelovšek,  
predsedn. k.

### Poslano.

Podpisaneec dovoljuje si prigodom otvorjenja svojega borznega komisijonarstva na kongresnem trgu št. 7, dné 9. avgusta t. l., opozarjati p. n. občinstvo na ugodnosti, katere zdaj ponuja ukoristenje konstelacije na borzi, ter objavljati posebne pogoje, pod katerimi hoče zastopati svoje čestite klijente.

Kar se tiče obćnega položaja, more se splošno trditi, da se zaupanje zopet vzbuja ter je gotovost zopet prikazala se, da lahko s koristjo na borzi posle entruje. Ta gotovost se je tudi uže realizovala v mnogem slučaju; samo se ne sme pričakovati ali zahtevati, da pride ono divje, neprimerno diferenčno igranje, kakršno je cvetelo pred krizo, zopet v veljavo. Solidni kapitalist, premišljeni spekulat bode se gotovo tudi rad izognil temu, česar pošteni komisijonar v interesu svojih komitentov, kakor v svojem lastnem, prav razumljenem, ne sme podpirati. A v zmernih mejah se dá s precejšnjo gotovostjo pričakovati vspeha, ker gospodarstveno položenje kaže, da se boljša, v političnem oziru pa se resnih zapletenj nij bati, kajti vse države potrebujejo miru.

Kar se pa tiče naloge, katero si je postavil podpisaneec, in pogojev, pod katerimi jo misli rešiti, ima pred vsem ta smoter pred očmi, da bi omogočil udeleževanje borznih operacij tudi onemu občinstvu, ki néma prav velikega kapitala. Vsled tega ima načelo, da premerja pokritje o borznem sklepanju tako majhen, kolikor kaže, in določuje depot ob sklepu samo na 300 gld. v gotovini ali solidnej vrednosti. Razen tega imelo se bode nagraditi naročene nakupe in prodaje v obliki obćajne sensarije v znesku 2 gld. 50 kr. ter  $\frac{1}{1000}$  provizije in konci narasle troške od poštnine, za korespondenco, dane svéte itd. Ustmena razjasnila dobi vsagdo brez troškov ter opozarja

podpisaneec, da je v direktnéj zvezi z dunajsko borzo in operira izključno sè samo za njegovo hišo delujočimi v njegovej službi stoječimi zaupnimi osobami. Izključeno je dakle vsako posredovanje z agenti.

Podpisaneec misli, da ne omenja nepotrebnega, ako naglašá, da ima jamstvo za svoje reelno poslovanje v tem, da na svoj račun se njegova hiša nikakor ne udeležuje na borzi. S tem pa odpade stvarni moment nezaupanja, kateri plaši ljudstvo vsled veliko grenkih izkustev, in se boji spekulacijo pričeti s posredovanjem kakega borzijanca.

Podpisaneec ponavljaajo: da rad in zastonj p. n. privatnim spekulantom ali kapitalistom, ki iščejo novih zalogov za svoj kapital, z dobrim svétom pomaga, opirajočim se na dolgotelno obćenje z borzo, izjavlja tudi, da dovoljuje vsakemu pogledati najnovejša brzjavna poročila z beške borze.

On sklepa s prošnjo in trdno nadejo, da se bode p. n. občinstvo na njegovo komisijnsko hišo oziralo in dalo mnogobrojnih prilik, da izkaže on svoje res pošteno poslovanje.

Z visokim spoštovanjem

**Edvard Watzl,**

banka in komisijonarstvo

na kongresnem trgu šte. 7.

(382—2)

### Dunajska borza 9. avgusta.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

|                              |         |    |     |
|------------------------------|---------|----|-----|
| Enotni drž. dolg v bankovcih | 72 gld. | 10 | kr. |
| Enotni drž. dolg v srebru    | 73      | 10 | "   |
| Žlata renta                  | 87      | 30 | "   |
| 1860 drž. posojilo           | 130     | —  | "   |
| Akcije národne banke         | 821     | —  | "   |
| Kreditne akcije              | 272     | —  | "   |
| London                       | 117     | 50 | "   |
| Srebro                       | —       | —  | "   |
| Napol.                       | 9       | 34 | "   |
| 1 kr. cekini                 | 5       | 54 | "   |
| Državne marke                | 57      | 60 | "   |

### Trakuljo

(105—6) (plošnato glisto) prežene

**dr. Bloch na Dunaji,**

Praterstrasse 42, tudi pismeno.

(385—1)

## Naznailo.

Št. 1302.

**Tužel.**

9. avgusta:

Pri stonu: Perko, Lotži iz Trsta. — Gold-

stein, Lieberman, Zilzer, Fischer, Adler, Haupter

iz Dunaja.

Pr. Maillet: pl. Aichelburg iz Dunaja. — Di-

mitrovič iz Zagreba. — Henisch iz Dunaja. — Usiglio

iz Trsta. — Emmer iz Grada. — Kunz iz Dunaja.

— Kastner iz Trsta. — Kobler iz Reke.

Zarad snaženja prostorij bo kranjska de-

želna blagajnica od dné 16. do vštetega 19. av-

gusta t. l. zaprta.

Od deželne blagajnice kranjske,

v Ljubljani, 7. avgusta 1880.

## Ogersko-francosko zavarovalno delniško društvo (Franco-Hongroise)

z delniškim kapitalom

**8 milijonov goldinarjev v zlatu,**

na katere je 4 milijone gld. v zlatu plačano v gotovini,

**zavaruje:**

1. zoper škodo po ognji, streli ter eksploziji po sopuhu in plinu.
2. proti chômage, t. j., škodo po odvzetji dela ali izgubitvi dohodkov vsled požara in eksploziranja.
3. če se je zrkalo utrlo.
4. zoper škodo pri prevajanju po suhem in po vodi.
5. na valore, to je, pošiljave vrednostnih papirjev vsake vrste, gotovi denar itd. s pošto po suhem in po morji.
6. na človeško življenje, na glavnice s anticipativnim vplačanjem zavarovane svote, ali brez njega, na rente in pokojnino in na balo.

Znatna delniška glavnica družbena daje zavarovancem popolno poročstvo. Škode se bodo točno in koulantno izvrševale in izplačevale, in se onim, ki se hoté zavarovati, dovolijo veliki poboljški. Ponudbe v zavarovanje sprejema in vse po želji razjasnjuje podpisano glavno zastopništvo, glavna zastopništva v provinci in tudi posebna zastopstva v vseh večjih mestih dežele. (222—4)

Glavno zastopništvo  
**za Kranjsko**  
imata gospoda

**Terček & Nekrep,**  
mestni trg št. 10, v Ljubljani.

Glavno zastopništvo  
**za Štajersko, Koroško  
in Kranjsko**

v GRADCI, Radezky-Strasse Nr. 8:  
**Jakob Syz.**

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.